

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Sacramentis in genere, de Baptismo, de Confirmatione, de
Eucharistia, de Pœnitentia, de Extrema-Vnctione, de Ordine & de
Matrimonio

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. I. Quibusdam præmissis referuntur sententiæ,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77185](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77185)

utimur ad nostram sanctificationem, non separamur à Christo, sed potius ei unimur: sicut mulier laborans fluxu sanguinis, cum tetigit vestem Christi, ut sanitatem corporalem reciperet, non est averfa ab illo, sed potius ad ipsum conversa, quia talem vestem consideravit ut rem Christo coherentem, & veluti instrumentum Divinitatis ejus, ad patrandum tale miraculum.

24 Obijciunt quarto: Sicut in Scriptura dicitur de sacramentis quod iustificent, ita & de verbo Dei ac Evangelio: nam ad Romanos 1. ipsū Evangelium vocatur, *Virtus Dei in salutem omni credenti*: Sed Evangelium non aliter est virtus Dei in salutem, nisi quia fidem excitat, & proponit credenda de Deo: Ergo similiter sufficienter dicuntur sacramenta virtutes Dei ad salutem, ex eo quod excitent ad fidem: si enim hoc sufficit ut Evangelium dicatur virtus Dei, cur non etiam ut sacramentum eadem appellatione donetur?

25 Respondeo quod quando Evangelium dicitur virtus Dei in salutem omni credenti, per ly Evangelium, non intelligitur solum verbum concionatorio excitans nos ad fidem, & proponens credenda, sed etiam lex Evangelica, quæ non excludit sacramenta, & ratione sacramentorum quibus iustificat, virtus Dei est. Quod ut magis declaratur, Advertendum est, Legem Evangelicam duplici verbo constare; verbo scilicet concionatorio, quod mentem illuminat, & fidem excitat, & Christi, ut est Dei sapientia, instrumentum est; & verbo consecratorio, quod sacramenta constituit, animam sanctificat & gratiam causat, atque ratione mixtæ virtutis & efficacæ quâ pollet, est imago & instrumentum Verbi Divini, ut est Dei virtus, ut in solutione secundæ objectionis insinuavimus. Quando ergo Evangelium, *Dei virtus* appellatur, hoc debet intelligi de Evangelio seu lege Evangelica, ut includente verbum consecratorium, quo sacramenta constituuntur. Unde ad argumentum in forma, *incessa Majori, Minor neganda est*; falsum enim est quod Evangelium, seu lex Evangelica, non aliter sit virtus Dei in salutem, nisi quia ad fidem excitat, & proponit credenda, potius enim virtus Dei dicitur, ex eo quod iustificat, & gratiam causat, quod ipsi ratione sacramentorum quibus constat, competit.

26 Obijciunt quinto: 1. Petri 3. Dicitur: *Vos nunc simili forma salvos facit Baptisma, non carnis depositio sordium, sed conscientie interrogatio in Deum, per resurrectionem Iesu Christi*. Quibus verbis Apostolus videtur innuere, quod ipsa ablutio carnis, non operatur in Baptismo salutem, sed fides quæ conscientia bona interrogatio dicitur. Unde Augustinus Tractatu 80. in Joan. explicans illa verba: *Iam vos mundi estis, propter sermonem quem locutus sum vobis, sic dicit: Quare non ait, mundi estis propter Baptisma meum, quo loti estis, sed ait propter verbum quod locutus sum vobis, nisi quia & in aqua verbum mundat; id est detrahe verbum, & quid est aqua nisi aqua? Et infert: Unde ista tanta virtus aquæ, ut corpus tangat, & cor abluit, nisi faciente verbo, non quia dicitur, sed quia creditur*

27 Respondeo sensum Apostoli non esse illum quem fingunt hæretici, nempe quod sola fides & non ablutio seu Baptismus non sanctificat (alioquin sibi contradiceret Apostolus, nam antea dixerat Baptismus salvare eos qui baptizantur, sicut acce salvavit Noë & familiam ejus) sed his verbis solum intendere, quod salus à Baptismo proveniens, seu fructus Baptismi, non

est emundatio sordium carnis, sed anime sanctificatio, quam bonæ conscientie interrogatio nem appellat; cum anima gratia, charitate, & aliis habitibus supernaturalibus instructa, moveatur perfectè pendens à Deo, nullamque egrediatur operationem Deo inconsulto, seu non interrogato; id est nisi prius videatur, suam operationem Deo placituram. Vel ut alii volunt, his verbis alludit Apostolus ad morem Ecclesiarum, quæ baptizandum interrogat, num velint remitti diabolo? & respondet, *Volo*.

Ad Augustinum facile respondetur, quod quando dicit aquam Baptismi non mundare, sed verbū, nō loquitur de verbo concionatorio sed de consecratorio, de quo dixerat, *Aqua verba ad elementum, & fit sacramentum*; & solum intendit, quod ipsa ablutio exterior in Baptismo, nihil prodesset, si verba consecratoria, quibus ejus forma constat, ei non adjungerentur. Cum vero subdit: *Nisi faciente verbo, non quia dicitur, sed quia creditur*, solum intendit, verbum Christi, sive sacramentale, non habere quod iustificet, quia dicitur, id est secundum sonum materiale & exteriorem; sed quia creditur, id est propter sententiam verborum, qui fide tenetur. Sic enim hanc locum intelligit & interpretatur S. Thomas super quæst. 60. art. 7. ad 1.

Obijcies sexto contra secundam conclusionem: Si sacramenta ex opere operato conferunt gratiam, non exigeretur in suscipiente aliqua dispositio: Sed hoc est falsum, nullum enim sacramentum gratiam confert sine aliqua dispositione, saltem in subiecto capaci: Ergo nullum sacramentum gratiam confert ex opere operato.

Respondeo negando sequelam Majoris, causalitas enim ex opere operato, non excludit opus operantis, ut dispositionem ad gratiam, sed excludit opus operantis, ut rationem principalem & quasi effectivam habendi gratiam; seu excludit opus operantis, ut principium à quo habet vim suam, cum illam habeat ex meritis Christi. Sacramenta ergo non dicuntur à Theologis conferre gratiam ex opere operato, ex eo quod eam sine fide, aut bono motu cordis, aut absque ulla dispositione suscipientis conferant, ut falsò Calvinus, & Melancthon, supra citati, ipsis attribuant; sed quia eam conferunt ex meritis passionis Christi, quæ est opus jam operatum, & quæ eam conferunt ultra propriam dispositionem suscipientis, sed non sine illa.

ARTICULUS II.

Quomodo sacramenta producant gratiam, an instrumentaliter physici, vel solum moraliter?

§. I.

Quibusdam præmissis referuntur sententia

Cum secundum fidem Catholicam sacra-
mentis novæ legis aliquod
genus causalitatis convenire, ut patet ex dicto
articulo præcedenti, celebris est disputatio inter
Theologos, & magna partium contentio re-
pergitur, de genere seu modo causalitatis, quod de-
bet ipsis attribui. Sed ut sententiarum varietas
clare percipiatur, & ad aliquem ordinem redeamus.

Advertendum est, causam ut sic dividi in causam per accidens, sive conditionem sine qua non, sic dictam, quia sine ea non ponitur quidem effectus, in eum tamen non influit; & in causam per se, sic dictam, quia aliquo modo influit in effectum. Et hæc est duplex, physica scilicet & moralis. Causa physica illa dicitur, quæ suæ virtutis actione immediatè & realiter attingit effectum. Moralis verò, quæ actione suæ virtutis non immediatè nec realiter attingit effectum, sed intentionaliter duntaxat movet efficientem ad effectus productionem, per modum consilii, aut persuasionis, imperii, meriti, aut pretii. Utraque causalitas explicatur exemplo homicidii: qui enim alicui homicidium consulit ut imperat tantum: vel ad hoc pecuniam ei spondet, est causa moralis ipsius; qui verò propria manu alium occidit, aut apprehensa manu alterius, per vim eam applicat ad homicidium, dicitur causa naturalis aut physica homicidii.

Rursus utrumque genus causæ dividitur in principale & instrumentale. Causa principalis physica dicitur illa, quæ virtute suæ propriæ formæ agit, ut ignis producendo calorem, vel alterum ignem. Instrumentalis physica, quæ non virtute propriæ formæ, sed alterius superioris sibi communicata, physice operatur, ut terra, penicillus &c. Similiter causa moralis principalis dicitur illa quæ propria virtute & intentione inducit causam efficientem ad producendum effectum. Instrumentalis verò moralis, quæ non ex propria virtute & intentione, sed ut subordinata voluntati & intentioni alterius, causam efficientem inducit ad dandum esse effectui intentioni. Exemplum utriusque est, si Rex famulo pecuniam det, ut eam mediante tyrannum inducat ad dandam libertatem captivo: Rex enim est causa principalis moralis, famulus verò & pecunia sunt causæ instrumentales morales libertatis capivi.

Quæritur ergo in præsentia, an sacramenta novæ legis sint causæ gratiæ per accidens tantum, seu per modum conditionis, an per se, & per verum influxum? Et si hoc modo, an per influxum solum moralem, an verò per physicum, non quidem principalem, cum solus Deus sit causa principalis gratiæ, sed instrumentalem?

In cuius difficultatis resolutione varix sunt Authorum sententiæ. Prima asserit Sacramenta novæ legis esse causas tantum per accidens gratiæ sanctificantis, seu meras condiciones, ad quarum positionem solus Deus conferat gratiam. Ita Durandus, Ocham, Gabriel, Marfilus, Aliacensis, & alii.

Secunda opinio est Magistri Cano, Martini de Ledesma, & Bartholomæi de Ledesma, Molinæ, Vazquez, Delugo, Beccani, Martinoni, & aliorum Recentiorum, docentium sacramenta novæ legis esse causas instrumentales, non physicas, sed tantum morales gratiæ sanctificantis hominem. Verum non eodem modo hæc opinio à suis Authoribus explicatur. Cano enim intantum vult sacramenta novæ legis dicenda esse causas morales nostræ sanctificationis, inquantum sunt veluti chirographa, sanguinem Christi, ut pretium nostræ redemptionis, moraliter continentia, quatenus videlicet sunt testimonia divinx promissionis de nostra justificatione, fundata in sanguine Christi. Vazquez verò rejiciens hunc modum explicandi causalitatem moralem

A in nostris sacramentis, asserit ideo moraliter gratiam ab eis causari, quia ministri in illorum applicatione gratiam à Deo impetrant, non quidem impetratione quæ in eorum merito sit fundata, sed illa quæ promissioni divinx de conferenda gratia est innixa; quæ promissio (inquit) quia sub conditione sacramentorum facta est, non nisi sacramentis positis obligat. Verum cum hic modus causalitatis non transcendat rationem conditionis sine qua non, alii illum rejicientes, aliter etiam explicant causalitatem illam, dicendo quod sacramenta novæ legis intantum in genere causæ instrumentalis efficiunt nostram justificationem, sive Deum ipsum ad eam physice causandam movent, inquantum continent, continentiam quadam morali, valorem meritorum Christi, ipsi ab eo applicatum: cum enim (inquit) fuerit in Christo potestas excellentiæ super omnia sua merita, habuit ratione illius facultatem eligendi res sensibiles quibus hunc valorem applicaret. Unde (subdunt) sicut regale argentum, supposita institutione & autoritate Regis verè continet moraliter valorem trii librarum, ipsumque recipere tenemur in politicis commutationibus, venditionibus, & emptionibus, secundum illam æstimationem trii librarum: ita similiter sacramenta novæ legis, facta simili applicatione meritorum Christi, verè continent moraliter pretium sanguinis Christi, secundum quantitatem illis applicatam ab ipso Christo, adeo ut Deus teneatur acceptare sacramenta nostra, ex Christi voluntate sibi oblata, ad nostram justificationem, secundum valorem & pretium sanguinis Christi ipsis applicatum. Alii alio exemplo id explicant, dicendo quod sacramenta sunt instar bursæ plenæ pecunia, quæ datur alicui, ut sibi necessaria comparet.

Tertia opinio docet sacramenta novæ legis, per modum instrumenti physici efficere in nobis gratiam. Ita, præter Thomistas, docent Ruardus Taper, Andreas Vega, Sayrus, & alii, & celebriores ex Societate Theologi, nimirum, Suarez, Valentia, Bellarminus, Henriquez, Reginaldus, Granado, Meratius, Ripalda, Escobar, Albertinus, Costerus, Canisius, Fonseca, & integrum Collegium Conimbricense, imò & major pars totius Scholæ Theologorum, ut testatur Ruvius 2. physic. Tract. 4. quæst. 3. nu. 33, ubi sic ait: De humanitate Christi, & sacramentis, concedit major pars totius Scholæ, cum S. Thomas, esse instrumenta gratiæ, & verbum ipsius Christi vel etiam contrarium, habuisse modum physici instrumenti, ad miracula paranda. Et Henriquez 2. lib. 1. cap. 16. num. 4. dicit quod nobiliores Theologi bene id colligunt ex sacris literis. Denique P. Hyacinthus Choquetius lib. 2. de gratia disp. 6. capite 1. refert & citat quinquaginta tres egregios hujus sententiæ patrones.

§. II.

Exploditur Durandi sententia.

Deo primò. Sacramenta novæ legis non sunt meræ condiciones, ad quarum præsentiam Deus conferat gratiam. Ita S. Thomas in 4. dist. 1. quæst. 1. art. 4. ubi loquens de sacramentis novæ legis, sic dilcurrit. Quidam dicunt quod non sunt causæ quasi facientes aliquid in anima, sed causæ sine quibus non: quia increata virtus quæ

F 3

sola